

Lo Somaten

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XII

Reus Diumenge 26 de Setembre de 1897

Núm. 3.377

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes. . . . . Ptas. 3/60
En provincies trimestre. 1/00
Extranjer y Ultramar. 1/50
Anuncis, a preus convencionals.

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals llibrerias d'aquesta ciutat y de fora.
En Barcelona, litografia Mallofre, carrer Junquera, 6.
No s' retornan los originals encara que no s' publicuin.

Farmacia Serra

La que paga més contribució de la provincia

FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT

Arrabal Santa Anna, número 80, prop à la plassa de Catalunya

MALALTS DELS ULLS

Lo **DOCTOR BIADA**, oculista del Hospital del S. C. de Barcelona, ex-quefe de clinica y ab titol de las universitats de Berlin y Wurzburg, ex-ajudant dels Drs. Wecker y Landolt de Paris.

Reb en **CONSULTA** à Reus, tots los diumenges y dilluns de 9 à 12 y de 4 à 5. Arrabal alt de Jesús, 38, sobre 'l Correu.
Los demés dias à Barcelona, Claris, 44, cantonada à la Gran Via, de 11 à una y de 4 à 5.

CREMA LACTEA ROMEU

Reproductora de la llet

aprobada per la M. Iltre. Academia Médica Farmacéutica de Barcelona.

Eficacament recomanda per a alimentar la mare y los mares de lletina, en alguns casos s' hagi retirat per disgust, fluxetat, etc. Ab son ús, tota mare pot criar à sos fills durant lo temps de la lactancia.

Dipòsit: Farmacia de A. SERRA, Arrabal de Sta. Anna, 80

REUS

Recorts de Viatje

ARGELIA

De Mustapha à Boufarik

Era lo dia primer d' aquest mes, vaig sortir de Mustapha à las vuyt del mati; lo sol cremava com à foch, poch apoch vaig pendre la —rue Michelet—bonich carrer de construcció moderna y de casas de cinch pisos, lo millor camí de Mustapha; vaig montar al tram-omnibus que estaciona al mitj del carrer, y que mitjansant dos sous em va portà passant per lo baix de la rue Michelet, Saint Noir, Remparts d' Alger, rue la Lire, plateau Souliere, à la plassa du Gouvernement d' Alger, ahont te la estació de parada la companyia de los tram-omnibus que van d' Alger, à la rue Michelet de Mustapha. Atravessant la plassa vaig baixà los rams d' escalas que hi ha al costat de la Mesquita àrabe, y passant la pescateria em vaig trobà baix à la marina ahont ademés de 'ls molts magatzems están emplantadas las aduanas, y un poch mes avall l' estació dels camins de ferro que van tot dret al interior de l' Africa.

A las nou surt un tren, però en aquestos trens de dia hi van molt pocs gent, à causa de la molta calor que hi fa, tant àrabs com europeus prefereixen viatjar als ultims trens de la tarde ó be als de la nit; no obstant vaig entrar à l' estació y encara hi havia de trenta cuarenta passatgers entre moros juheus y europeus, vaig pendre bitllet y després de passeijam un poch per dins l' estació no quedant ja casi ningú y acostantse las nou, vaig passar a l' andén, vaig obrir una porta d' un cotxe, pujo dalt y m' assento; després vaig denar una mirada al veure los estranys per mi companys de viatje que tenia allí; al cap del cotxe ó sigui la finestra hi havia una mora y una juheva que enrahonavan àrabe, y à vora la porta que jo vaig obrir

un àrabe ab lo seu corresponent garrot y una europea que també anava à Boufarik, y com tots los àrabs parlan lo francès bastant correcte, encaratme ab ell, li vaig dir *Monsieur c'est le train qui va à Boufarik?* y m' va contestà—oui à midi vous y arriverez—si nous ne derrailons pas—vaig contestarli jo, va tocà la campana y varem partí, jo guaytan à la finestra per veure 'l terreno. La primer població que van cantar es—Agha—població que toca al mar y construhida de Chalets casi tota y que pot considerarse com un boulevard de la capital ó sigui d' Alger; un minut solament hi ha de parada, y encara sobra perquè al parar lo tren es tant sofocant la calor, que fa angunia, però calor ó no calor va tocar la campana y ja lo tren deixant la mar se va anant ficantse en terra fins que al cap de mitja hora ó tres quarts tot anantse veient algunes palmeras, alguna mica de vinyas y poca hortallissa, va xiular la màquina, va parar, y van cantà —Hussein-Dey—. Aquí va baixar aquell àrabe que teniam al nostre compartiment y ja no mes varem quedà dos per cada finestra. Aquí à Hussein-Dey vaig comensà en sortint lo tren à veure vinyas bonas y vagon de bocoy, lo que 's veu que en las concessions que hi te dadas lo govern ja estaràn en plena producció; lo terreno se presenta bastant accidentat però los montanyas son molt terrosas s' hi veuen bastantas oliveras y à los fondaladas molta aerdura fins que varem arribar à l' altra estació que 's —Maison-Carré—. Fa quatre minuts lo tren de parada, lo terreno ja es molt pla y s' hi veu molta arbreria, fruyterals, palmeras, plátanos, y moltas verduras, poig lo poble un poch distant de la estació no 's veu si no per entre mitj de l' arbreria veients'hi molts Chalets ab jardins que te molt bon cop de vista aquest poble ab la seva campanya bonica, però en sech cambia completament y no 's veu res mes que uns grans plans tots plens de jongs, lo que deu fer que al ploure un poch tots aquells plans quedin con-

vertits en grans estanys febreros, y 'n dona bona prova los molts encalipus: casi boscos d' aquesta classe d' altres que hi ha per allí. Lo tren passa per entre duas renglas d' aquestos arbres los mes grossos que hi vist, y es bonich perquè li forman un túnel, y que per entre mitj si veuen molts cabanyas dels àrabs y molts —yaoulets—que surten d' aquellas chossas uns en camisa y arbres sense, à veure com passa'l tren per entre 'la eucaliptus; aixís per aquesta classe de terrenos varem arribar à l' altra estació que van cantar —Que-Constantine—poblet petit de casetas àrabs la majoria.

Despres de un minut de parada arrenca 'l tren y al cap de un quant de corre, tornem à cambià los terrenos presentanse al devant la gran plana de la Mitji-dié, casi tota en plena producció, y los renglas de colosals montanyas habitadas per las kábilas que voltan los moltissims pobles y poblets, colonias y destilerias que shivehuen per tota aquella gran plana que 's pert de vista essent la gran majoria propietat dels europeos com despres vaig tindre ocasió de saberho. Ja verman de debó y collas de àrabs shi veuen tallant rahims pel mitj de las vinyas, y carros també. Aixís varem passà fins que xiulant la locomotera y passant lo tren las anze del mati y tan sofocant era la calor que feya quant lo tren va passar à Baba-Ali, que las moras totas van vestidas de blanch, pobres y ricas, y la cara tapada, no se lis veu mes que lo negre de 'ls ulls, puig tanta era la calor, que la mora que teniam al nostre compartiment del cotxe, va determinar de treure's lo manto que per demunt del cap las tapa fins als ulls, y lo mocador blanch que las tapa dels ulls en avall; va ser la primera cara de dona mora que vaig veure, de uns trenta sis anys, ulls negras y grossos y molt guapa, carregada de joyas per tot arreu; algunas moras havia vist à Alger portant joyas de molt valor pero tantas com en portava aquesta no n' havia vist cap. Portava una corona de plata al cap, de cinch centímetros d' alsada tota dibuixada y molt ben treballada, del demunt del nas, y agafat à la corona portava una estrella de diamants, li penjava un collaret fins à la cintura ple de monedas d' or de setze duros, la majoria espanyolas, y de mitj en amunt eran pessas d' or de vint franchs; à las munyecas uns bracelets d' or de quatre centímetros d' ample y demunt dels tarmells dos toms de soguillas d' or; aixó si, tan los àrabs com moras quant son dal al vagó se llevan las sabatas, y ya teniu los seus peus nus dalt al banch del devant per poch loch que hi haigi. Aixó fa que los europeos se vaigin acantonant tots à una part del vagó y los àrabs à l' altra, ya que may essent europeus us dirigirá la paraula cap àrabe per mes que sàpigan parlà francès. Puig à Baba-Ali van pujar quatre àrabs al nostre compartiment y tot seguit arrancant lo tren varem entrà en plena plana de la Mitji-dié veyeu grans taronjers de taronjes mandarines tots forman cuadros de dos en dos jornals aproximadament y al darrera de cada cuadro, hi ha un triangul de xiprés de sextante à vuitante pams d' alsada, y plantats à cinc pams formant triangul de N. O. y Sud que després vaig sabé que aquestos xiprés tan espesos serveixen de paret als taronjers per resguardar los del —sirocco—vent del desert de Sahara que crema y fins m' explicavan que aquest vent fa caure malalts à la meytat de la gent del país. Com hi plou poch aixeca una polseguera formant una boira de terra que crema, y la gent se veuen obligats à tancar los pisos, sent inaguantable la calor segous me dayao. En aquest trejecte se veuen també molts plantacions de tabaco, figueras y tota classe de verdu-

ras, y grans masías ó colonias que no son res mes que las concessions donadas vint anys endarrera pel Govern francès á alguns europeos, y que 's veu que ho han anat fent gran aixís com han anat fent mes grosses las cullitas, y tot guaitant aquestos grans plans va xiulá 'l tren y vaig sentir cantar—Birtouta-Chebli— dos poblets árabes dels molts que hi ha en aquella plana; era la última estació avans d' arribar Boufarik que ja me tardava de serhi á causa de la moltíssima calor que hi feya, calor d' aquella que fa angunia y fa caure en basca, tant que entre los poquets europeus qu' anavam al vagó, tot sovint se sentia—Il fait bien chaud aujour-d'hui—Le soleil brule.—peró lo treu corria per entre vinyas, y mes vinyas, veyent á la dreta y hasta perdre de vista, las inmensas plantacions de Taelm y Shoerm, pobles que ya cullen la mar de vi segons vaig saber, y mirantme aquesta bonica campanya que á no ser per los árabes que tenia al costat, ab los seus corresponents garrots, m' hauria semblat que no era al Africa, pero aquella classe de gent al costat y al davant em feya respecte, que si be lo govern francès los ha prohibit l' us d' armas de foc, los tolera que portin garrots, ó bastons un poch grossos. En tot aixó va xiulá 'l tren y vaig veure á la dreta una gran arbrada de plátanos de mes de cuarente metros d' alçada, desota aquesta abreria hi ha Boufarik. Vaig baixar del cotxe en arribant á l' estació y sentir cantá Boufarik, poble molt original que si tinch un altre rato, ya us explicaré las costumés d' allí.

I. LLEVAT.

ARTS Y LLETRES

Lo full de la dedicatoria

Vaig á escriure un dels recorts que més dolças remembransas despertan en mí de mos primers anys d' estada á Barcelona, tal vegada lo que mes ha lograt possessionarse de mon cor, ferint ab mes delicadesa mos sentiments exaltats é ilusions de jove que somía ab un pervindre espléndit y argentat com los primers fulgors d' un sol naixent; tal volta lo primer que 'm feu exprimentar eixa satisfacció que sens tenirse se sent y alenta á perseverar en son árit camí al que espera arribar á algun puesto, puesto que va allunyantse á mida que per minuts me de sas ilusions, crega haverhi arribat. Me refereixo á una de mas frequents visitas als encants.

Casi cada dia senyalat hi anava y casi sempre ma hora predilecte era de mitja tarde en smunt. Del Plá de la Boqueria á la Plassa-Mercat de Sant Antoni no estava pas may cinch minuts; al entrar al carrer del Hospital somiava ja esser pels alrededores del gran tinglat empró sens que may per trasladermi mes prompte m' agafessin ganas de pujar á cap dels tranvías que seguidament passantme ran mateix me avansavan terreno deixantme endarrerit; nó, amés de tenir bonas camas, no 'm pesavan las butzacas y hauría considerat com un mal gasto, com á un rebaixament de mí mateix al rendirme á una exigencia tan poch oportuna.

Ab lo pensament fixo á la Plassa, en aquellas polsosas paradas de llibres vells, móbles usats y munts de ferramenta molsosa, caminant, caminant venía á trobarhi sens que durant lo camí m' hagués distret res l' atenció, sens que res de lo vist hagués fet llarga estada en ma memoria, puig que ab res me ficava més que ab lo tranvía que ataphit de personas y corrent com arrastrat per animals desbocats, passava ran mateix de l' ascera fregantme casi y que per un moment ficava en ell ma vista mirantlo avansar casi ab enveja fins que desapareixia confonentse ab lo nombre de cotxes y carros que 'l seguían y ocult per la gernació que pel carrer tranzitava cuan ne per un lloger giragolf d' aquell llarch y tortuós carrer.

Un dia, al arribarhi, una parada situada al costat mateix de la porta d' entrada enfront lo carrer de Sant Antoni, me cridá l' atenció pel nombre de gent que l' enrotllava y m' hi vaig adeturar. Una doble filera de curiosos me privava de veure qué era lo que allí 's venia, més alsantme de puntetas y apoyantme ab llurs mans sobre dos spatillas, guaytí per entre ellas poguent aixís veure que lo que 'ls detenía era un sens nombre de llibres escampats en l' ample ascera, rancis y polsosos, de cobertas descoloridas de tant de pendre 'l sol y de cantoneras arremangadas de tant de manotejarse y rodolar per sobre 'l munt. Allí eitava amontegada la historia de tota una generació, lo fruyt de cents genis, las ideas de tot un sigle, lo pensament humá en totas sas manifestacions en horrible y monstruosa confusió; vaig extasiarhi un moment, y absorit y alucinat,

me semblava que aquell munt de paper se removía, que brillava en extranya fermentació. Al bell mitj d' aquell formigüé de llibres, d' una novela de Emili Zola, s' alsavan una cáfila de personatges prenent forma corporal pera improvisar una orgía hont llubían y posavan de manifest sas depravadas costumés, sas prevaricacions, sa lacivitat y sas borratxeras, mentres que á son costat mateix, per no contemplarho, s' alsavan també los héroes d' un poema de Chateaubriand marxant espahordits d' aquell munt d' inmundicia. En un ángul, un personatge escapát d' una novela de Fernandez y González, se passejava altaner, cenyida sa espasa y portant orgullós son chamberg da llarch plomero, mentres que en l' ángul oposat, un malfactor de cara farreaya, un depravat criminal escapát d' un dels llibres de Xavier de Montepín, escapantse de la policia que 'l segueix, forfolia pera ocultarse entre dos abultats tomos d' una biblia protestant. Mes allá un pillet després d' una novela tranesca, está burlantse d' una ignoscent pastora que una novela bucólica acaba de abortar. Oh, y que extravagancias sugería á ma imaginació aquell vértich!

Cansat de guaytar per sobre 'ls demés, vaig fer un esforç logrant aixís introduhirhi. Mitja dotzena de desenfenyats, acotxats casi fins á tocar de cul á terra y fins alguns apoyantshi de genolls, estavan fullejantlos, remoyent llibres y més llibres, deixantne y prenentne, obrintne y tencantne, afanyosos de trobarne un apropiat al seu gust que tal volta ells ignoran y que tal vegada no era allí. Per últim també vaig decidirme; m' abaixo, allargó las mans y comenso á remoure llibres y més llibres. Molts d' ells, á semblantsa de molts personas que á causa de grans y continuats disgustos y penas no han conegut l' edat viril envellint prematurament, havían arribat també á vells sens haverse llegit may, puig que encara mostraven sos plechs per tallar.

Al alsar una novela de Paul de Kock lo cor me feu un salt, rebí una sorpresa tan grata com difícil d' explicar. Se presentá davant mos ulls un bonich tomet en octau de coberta groga, y títol ab caràcters arrodonits esprescent un concepte sumament grat á ma vista y en gran manera conegut; dessota, en caràcters més petits s' hi llegía 'l meu nom, nom obscur que una extranya casualitat barrejava y agermanava ab aquells conegudíssims é inmortalis que tothom reconeix á primera vista, no per las lletres que entran en sa formació que 's reconeix al primer cop d' ull una estampa del fill de Deu, no per las lletres que 'l fan constar, sino per véuessel clavat en una creu sens més vestidura que una tovallola.

Era una colecció de poesias que feya uns tres mesos que havia publicat, ma primera obra, la que més estima y venera un autor, puig que ella es la primera pedra del monument que 's proposa alsar á sa persona. Com las primeras pedras dels grans monuments; sol ser no molt ben treballada, puig que está destinada á restar colgada y per lo tant fora de la vista; després venen los baixos relleus, las obras més pensadas y per ff, le estatua, l' obra mestre, remat de tot monument, per baix y mesquí que siga.

Agafarlo y obrirlo fou tot cuestió d' un moment, no podia avenirme de cap manera de que allí hagués anat á parar mon llibre ¿y com? oh, era un misteri. Ah, si m' hagués estat possible exprimentarho! podria ferho constar aquí y hasta tal volta lograria interessar al lector. Tal volta era un dels molts eczemplars que havia regalat á mos amichs y que s' havia venut per un miserable ral, per un café que jo de bona gana li hauría pagat pera que 's prengués la pena de llegirlo y la molestia de conservarlo com á una prova de mon fraternal afecte. Lo cas es que la primera plana en blanch hont havia escrit llurs noms, faltava en aquell eczemplar. Feya un mal pensament, pero no anava del tot desencaminat. Giro l' altre full, y veig sopitadament clavanthi la vista, la dedicatoria impresa que anava en tots los eczemplars: A R... O... En prova del més gran afecte, de la estimació més ascendrada, del amor més pur, te doa lna més gran y vera prova d' estimació dedicante aqueix llibre, L' Autor. Si, lo nom de ma estimada en caràcters capritxosos segit d' aquellas frases que en un moment d' exaltació l' amor m' havia inspirat, contenía aquell full que precedía á aquella colecció de poesias casi totes per ella inspiradas.

—Eph, mestre ¿quánt ne demana?

—Dos rais, la meytat del preu—respongué malhumorat l' home.

—Es molt cart,—vaig replicarli sols perque no diguessen los demés que donava 'l que 'm demanavan.

—Oh, es un tomo de poesias preciosas, si sepiguesseu lo mérit que tenen de segur que no replicariau.

Aquí sí que confesso que estigné á punt de caurem

lo llibre de las mans. Que era un tomo de poesias preciosas...! Que si sapigués lo mérit que tenen no repli-caria...! (¡...!) jo que las havia escrit! Teniu, vaig dirli aquí teniu cinquanta céntims.

Un cop mevas, no vaig reparar en portar á cap lo plan que me havia proposat. No podia permetre que 'l nom de ma estimada s' arrosegués per aquell munt informe de llibres rebregats y polsosos, no, aquell nom tan preciós y bonich no podia continuar veyense passar de má en má y ser abjecte de aquellas miradas que 'l profanavan, fins sentia vergonya de que 'l llegissen, me semblava que ningú mes que yo era digne de veurel estampat... y veurel arrossegar per sobre aquell munt de porqueria...! nó, nó, vaig agafarlo y ab cuydado l' arrenquí plegantlo cuydadosament y ficantmel ab cuydado també á la butzaca. Tots ho miraren ab extranyesa.

Seguidament dirigintme al amo:

—Y ara, ¿quán me 'n doneu?—vaig dirli.

—Deu céntims—me respongué ab la major sanch freda.

—Y us ne acabo de donar cinquanta...!

—Pero home, si tardaré un any en treuremel del devant!

—Y havém quedat en que era un tomo de poesias preciosas, que tenían tan de mérit, eh?

—Vaja, us en donaré vint, mireus que no menjo llibres, y si no fos aixís...

—Teniu, teniu—vaig dirli allargant lo llibre ab una má y cobrent ab l' altre. Y ab lo full de la dedicatoria á la butzaca, vaig allunyarme d' allí deixant extranyats á tots los mirons d' aquell acte que ningú mes que jo ascertava á comprendre.

J. ALADERN.

CRÓNICA

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS

del dia 25 de Setembre de 1897

FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d' observació	BARÓMETRE aneroide	GRAU d' humitat	PLUJA en 24 horas	AYGUA evap. en 24 h.	ESTAT del cel	OBSER particular
9 m.	762	75		5.1		
3 l.	763	70			Ras	

HORAS vacio	TEMPERATURAS			VENTS direccio	NUVOLS	
	Maxima	Minim.	Term. tipo		classe	Can
9 m.	Sol. 44	45	30	S.		0.3
3 l.	Sombra 30		25	S.	Jfr rus	0.2

Segons nos comunica 'l Doctor Biada, rebrá en son consultori pera malalties dels ulls establert en aquesta ciutat, fins lo dimars per la nit, en que regressará á Barcelona.

Abir tinguerem lo gust de veure exrosat al aparador del establiment de música del senyor Pujol, un petit cuadro del jove artista senyor Bergadá. Encare que reduhit de tamany hi ha en ell pintat un assumpto gran y poétich, com es una posta de sol. Lo misteri del cap al-tart hi está perfectament sentit en l' aspecte del cel ab los vermellosos tons del crepuscle, ab los estanyes de la terra pantanosa reflectint las vermellors del cel y la vegetació reflectint també 'ls matisos d' aquell ambient poétich y trist á la vegada.

Son autor senyor Bergadá que tan justa fama te guanyada com á pintor decorador, ha demostrat també que sab sentir la naturalesa ab intensitat, y que seguint cultivant la pintura en la tela, podria arribar á donar á Reus un nom mes entre 'ls molts pintors célebres que l' honran.

Lo felicitem de debó y que tiri avant sempre.

Abir també, en los aparadors de casa 'l senyor Masó, del carrer de Monterols, atreya als vianants la exposició d' uns cuadros de grans dimensions perteneixents á diversos géneros. Encare que tots bastant correctes en lo dibuix, resultan algo frets, potser per lo excessiu dels detalls. Entre tots nos agradá molt un cap de nena, fet ab molta soltura y expressió, que es potser lo género que ab mes art cultivaría son autor lo reputat artista senyor Clausells Gambús.

Nostra enhorabona als que ab las sevas obras despertan un poch las endormiscadas aficions artísticas de nostra ciutat. Treballin nostres artistas y no dubtin que Reus tornarà á ser un poble apassionat del art.

Lo recaudat abir per concepte de Consums en la Administració d' aquesta ciutat, puja á la cantitat de pessetas 966.69.

En la nit d'avuy se posarà en escena en lo teatre de la societat «Juventud Reusense» la celebrada en media en dos actes original de D. Narcís Campmany y Pahissa nominada «A la lluna de Valencia». Acabant ab un lluhit bell.

Aquesta tarde y nit hi haurá ball en la societat «La Verbena» situada en la travessia de Miramar ó sia en los horts de la Martella.

L'alcalde de Valls ha imposat una multa de 125 pessetas al director de *El Progreso Vallense* per haver-se desoydat un sol dia de presentar ab puntualitat los tres números firmats que consigna la ley.

Are sols falta saber quantas multas podrian imposarse á dit alcalde, també per no cumplir sos debers ab la puntualitat que marca la ley.
¿No es veritat, amich Bover?

Están cridant la atenció dels inteligents las máquinas agrícolas que D. Joseph M. Arnavat Domenech te exposadas en los baixos de la casa llindant ab lo café de París, en lo carrer de Llovera.

Ditas máquinas son de la seva propia construcció y están destinadas á figurar en la Exposició d'Industrias Modernas de Madrid, ahont segurament posarán en bon lloch lo nom de nostra ciutat y del senyor Arnavat.

La Comissió organitzadora del projectat «Centre Artístich y Literari» convoca á totes las personas que'n vulgan formar-ne part á una reunió previa que tindrà lloch avuy á las quatre de la tarde en lo local de la «Associació Catalanista» situat en l'Arrabal de Robuster.

A jutjar per l'entusiasme que hi ha entre'l jovent ayment del art y de la literatura, s'espera que la concurrencia será nombrosa y distingida, y que podrán pendres importants y decisius acorts.

Lo senyor quefe de telégrafos de nostra ciutat nos ha enviat una circular que diu sisixis:

«Pera lo percibo de las tassas, dels telégramas pera l'extranjer, durant los mesos d'Octubre, Novembre y Desembre próxims, se considerará lo franch igual á 1'31 pessetas.

Reus 25 de Septiembre de 1897.—C. Casalá.»

Ab lo títol de «La Capvuytada» ha publicat la Lliga de Contribuyents de la barriada de Sans de Barcelona un folleto de 48 planas destinat á donar compte de la festa celebrada per dita societat ab motiu del certamen literari organitzat durant la festa major de dita barriada, que tingué lloch lo dia 14 del passat mes d'Agost.

Conté'l folleto l'acte de la festa y las poesias premiadas, figurant en primer lloch la que guanyá la flor natural, original del jove escriptor don Manel Folch y Torres. Los demás travalls portan las firmas dels senyors Riera y Bertrán, Coca y Collado, Ubach y Vinyeta, Ribot y Serra, Ferrán Aguiló, Novellas de Molins y altres escriptors catalans prou coneguts.

Han comensat á repartirse las invitacions pera assistir á la inauguració de las obras del monument que ha d'aixecarse per acort del Ajuntament de Barcelona á la memoria de don Francisco de P. Rius y Taulet. L'acte tindrà lloch avuy diumenge á las quatre de la tarde.

Apunts de viatjes

ULLDECONA

No m'he perdut, he pegat una volada per altres encontradas de la nostra aymada Catalunya y aixó ha fet, companys de Lo SOMATENT, que vos quedés á drete tot alló que vosaltres mateixos, massa deferents y ben volents á mi, varen ferme prometre.

Vos parlava en altre articlet de Sant Carles de la Rápita, la ciutat que á no morir son fundador tant d'hora, en aquells temps passats, prometia per sa gran y hermosa bahia que la Naturaless per sí sola forma, ser una de las primeras y principals de Catalunya y del Estat espanyol.

En lo present articlet parlaré d'Uldecona, que com l'anterior, es una altra de las tantas que sembla voler desgafarse del nostre Principat y constituhirse en Estat independent, puig quan lo tren surt de la seva estació cap á Barcelona, si 'ls preguntén ahont vá, vos dirán que cap á Catalunya, lo mateix que diuhan cap á Valencia si va en direcció oposada.

La mateixa llengua que parlan ni es valenciana, ni catalana, tenint quelcom de las dos, si bé la darrera es la que domina.

Assentada la població en lo vall que forman las montanyas que la voltan per tots indrets, á escepció de dos grans portaladas que la comunican ab Tortosa y la provincia de Castelló de la Plana, domina una extensió de terreno relativament petita, puig aquellas montanyas que talme t sembla que tractin d'apresonar-la en un circol viciós, separant-la de las dos regions germanas, li privan la vista.

Uldecona es, després de Valls, la població més important de la provincia en número de vehins y terme, y per falta d'una torre-campanar, fins are, encará que una d'ellas no acabada ne tenia dos: la més alta feya puntetas al «Campanar de R.» y al «Non de Valls», no fos cas que 'ls vallenses s'enfadessin, si m'escaygués lo dir que era més alt que 'l seu: pero actualment y segons me va revelar un dels vehins d'Uldecona, pera evitarse disgustos y polémicas, se procedeix á la obra de destrucció de son famos campanar, y s'quedan ab lo més petit.

Com á població antiga no guarda gayres edificis d'un valor artístich absolut; l'iglesia, lo que fou hermita del «Lorito», un castell emplantat á la cima d'una petita montanya distant de la vila un kilómetro, y allí ahont se judica hi havia la població primitiva, y una casa del carrer Abajo, que en tot y las reparacions que ha suferit la seva fatxada encare li queda rastre de lo que fou, en temps de la dominació dels alarbs; lo sagell d'aquets, ab sas portas estretas y baixas ó ab sas arcadas aplanadas, es lo que ostentan tots los edificis enumerats. En cambi en la part moderna, si bé no ofereix res de notable en arquitectura, en quant á higiene y comoditats está bastant adelantada; son variés las casas que á la part del darrera hi tenen los corresponents hortets, no de luxo, sino reproductiu: los carrers son espayosos y plans, y están, la major part, dotats de ben construhidas aceras, pera las que per iniciativa del qui fou Alcalde, D. Ramon Adell, s'aprofitá la pedra que s'anava trayent de la torre-campanar, de que parlo més amunt, millora que es d'agrarhirlí, com també, per més que no 's realisi, la projectada d'urbanisar los terrenos que ab l'enderrocament del campanar quedarian y que are s'utilizarán pera una plassa-mercat.

Altres y majors beneficis hauria reportat á la població d'Uldecona lo Sr. Adell á son pas per la Alcaidía, si quan més falta li feya, hagués trobat l'apoyo dels seus mateixos amichs.

Era uná empresa de gegants: pero també d'un profit que la ploma ab prou feynas podria explicar, ja que 's tractava, aprofitant las favorables condiciones del terreno, de pulir un pantano que la mateixa naturalesa ofereix, omplirlo en una de las avingudas del riu Cenia ó Verde que abdós noms té segons siga catalá ó valenciá qui l'anomena, per ser la ratlla divisoria entre Catalunya y Valencia, y ratlla tan marcada que uns y altres no mes poden aprofitar la meytat del aygua respectivament: y ab diposit tan grandió disfrutar d'aygua pera regar al istiu tot son camp d'horta, fértil com poch se'n coneixen en la mes rica horta valenciana.

En lo pecat portan la penitencia: aquest any los perjudicis que la seca los hi ha ocasionat son tan grans, com los mateixos desitjos seus de sortir victoriosos en lo plet que sostenen ab los vehins de las Casas de Castelló de la Plana, pera conseguir del Govern de Madrid que 'ls fassi justicia, no permetent que las ayguas sobrants dels molins de vora'l riu las embassin y fassin perdre, desde'l moment que ab ellas roban la vida d'aquell fértil vall que es tota la seva riquesa.

F. C.

Uldecona, Setembre 1897.

SECCIO OFICIAL

Institut de 2.ª ensenyansa de Reus

Desde'l dia 15 del corrent á las 10 del matí donaràn principi en aquest Institut los exámens d'ingrés pera la 2.ª Ensenyansa continuant fins lo dia 30, los dilluns y divendres de cada setmana.

Los aspirants, al acte de solicitar examen presentarán la partida de naixement ó la cédula personal si fossin majors de 14 anys, satisfent com drets, 5 pessetas en metálich, una póliassa d'una pesseta, un timbre del impost de guerra de deu céntims y altre móvil del mateix valor.

Lo que d'ordre del M. I. Sr. Director se fa públich pera coneixement dels interessats.

Reus primer de Setembre de 1897.—Lo Secretari, Lluís de Olavarriets.

SECCIO RELIGIOSA

Sant d'avuy.—Sant Cipriá.

CULTS RELIGIOSOS

Iglesia de las Germanetas dels Pobres

Continúa en aquesta iglesia la funció de las Cuarenta Horas que acabarán avuy. També s'exposará á S. D. M. á las vuit del matí y se reservará á las 6 de la tarde.

Parroquia de Sant Francesch

Avuy á dos cuarts de vuit del matí hi haurá la Comunió general per la Fillas de Maria immaculada y desseguida la visita á la Verge; á las 4 de la tarde la Novena del P. S. Francesch que en los dias de treball será á dos cuarts de set de la tarde.

Religiosas de la Divina Providencia

Avuy, diumenge, á las 8 hi haurá comunió general pera la Arxicofradia de Sta. Teresa de Jesús. A las 6 de la tarde se cantarà ab exposició de S. D. M. lo Trisagi, seguirá la meditació, visita y reserva. A la missa de las vuit comensará també la Novena del Patriarca S. Francesch.

Sant de demá.—Sant Cosme.

SECCIO COMERCIAL

BARCOS A LA CARGA

Diurne 26.

Pera Londres y Hamburgo vapor «Pizarro», consignataris senyors Mac-Andrews y C.ª.

Pera Liverpool vapor «Ulloa», consignataris senyors Mac-Andrews y C.ª.

Pera Génova y Liorna sortirà lo dia 28 del actual lo vapor «Sagunto», que despatxa don Anten Mas y March.

Pera New York y Filadelfia directe y sens trasbort sortirà lo 27 del corrent lo vapor inglés «Pawnee», son agent don Modest Fenech.

Pera Berdeaux, Oporto, Helsingfors, Abo, Hangó, Borga, Lovisa, Kotha, Viborg, Fredriksham, Nystad, Ranmó, Bjórneborg, Kristinestad, Vasa, Jakobstad, Gamia, Karleby, Uleaborg, San Petersburg y Revel, y pera Moskow, Warschau y Nischni N-wgorod, á flete corrido vis San Petersburg, sortirà d'últims del actual á primers d'Octubre lo vapor rus «Oberón», que despatxan los Srs. Boada germans.

Pera Gothemburg, Copenhagen, Stockolmo, Christiania, Bergen, Malmö, Helsingborg, Norrköping, Gefle, Sundswall, Stettin, Danzig, Koeninsberg, Libau, Riga y demás ports de Suecia, Noruega, Dinamarca, Alemania y Russia, sortirà del 28 al 30 lo v. suech «Italia», que despatxan los senyors Boada germans.

Pera Halifax, Quebec y Montreal sortirà lo dia 4 d'Octubre lo v. «Balboa», consignataris senyors Mac-Andrews y companyia.

J. Marsans Rof

Representant: JOAQUIM SOCIATS

CARRER SANTA ANNA, 26.—REUS

Ultima hora de la Bolsa de Barcelona á las 4 de la tarde d'ahir:

Interior	65'05	Filipinas	
Exterior	81'45	Aduanas	96'25
Amortizable	79'	Cubas 1886	97'25
Fransas		Cubas 1890	80'50
Norts	22'80	Obs. 6 0/0 Fransa	94'50
Exterior París	61'75	Obs. 3 0/0	51'25
París	32'70	Londres	33'42

Se reben ordres de Bolsa pera Barcelona, Madrid y París.

Descompte de cupons, compra y venda al comptat y per compte agé de tota classe de valors, compra de monedas y bitllets de tots los paissos.

ANUNCIS PARTICULARS

Colegi de la Inmaculada Concepció

DIRIGIT PER

D.ª Magdalena Martorell

Carrer de la Font, núm. 2. principal

Lo 15 del present mes comensan las classes corresponents á la Instrucció primaria elemental y superior, aixis com las de música, dibuix y francés.

S'admeten mitj pensionistas y recomenadas.

CLASSES DE MÚSICA

Per lo professor Estanislao Mateu

Quedan obertes desde primer d'Octubre en casa ó á domicili.

Curs especial de piano y cant.

Arrabal Sta. Anna, 64, entressuelo.

Imp. de G. Ferrando.—Plassa de la Constitució.

GUIA DEL PASSATJER

SERVEY DE TRENS

SORTIDAS

De Reus á Barcelona

5⁰⁴ m. correo (Per Villanova y Vilafranca) 1.ª, 2.ª y tercera.
8⁵⁶ m. exprés, primera y segunda dimars, dijous y dissabtes, (per Vilanova).
12¹¹ t. mercancías, segunda y tercera.
1⁵⁷ t. correo (per Vilanova.)

De Barcelona á Reus

5²⁵ m. (per Vilafranca).
9⁴⁶ m. (per Vilanova).
15⁸ t. per id.
7³⁹ t. exprés (dimars, dijous y dissabtes).

De Reus á Mora

9³³ m.—1⁰⁴ t.—3⁴⁰ t.—7⁴⁹ y 9⁵⁷ nit.

De Mora á Reus

4²¹ m.—8⁰⁰ m.—12⁰⁸ t.—6⁰⁴ t.—7³⁶ n.

De Reus á Tarragona

8³⁰ m.—9⁴⁷ m.—2 t.—7⁰⁴ t.

De Tarragona á Reus

7³⁰ m.—12²⁵ t.—4³⁰ t.—8²⁰ n.

De Reus á Lleyda

8⁴⁰ m.—5²³ t.

De Lleyda á Reus

5⁵⁰ m.—3⁵⁰ t.

De Reus á Vimbodí

1²⁸ t. cotxes de 2.ª y 3.^a

De Vimbodí á Reus

9⁵³ m. cotxes de 2.ª y 3.ª.

De Tarragona á Valencia

9³⁰ m. y 11³⁰ n.

De Valencia á Tarragona

11⁴ m. y 6³⁰ t.

ADMINISTRACIÓ DE CORREUS-REUS

Horas d' arribada y sortidas de correos

ARRIBADAS

De Tarragona, 8³⁰ m.

De Barcelona (per Tarragona) 8³⁰ m.
De id. directe 10³⁰ t.
De id. id. 11³⁰ t.
De id. ab la correspondencia extranjera (per Picamoixons y descendit de Lleyda) 7³⁰ t.
De Madrid y Zaragoza 2³⁰ n.
De Lleyda y Huesca 7³⁰ n.

NOTA: Los correos para Filipinas sortiran de Barcelona lo 7 y 21 de Noviembre y 15 y 19 de Desembre del corrent any. Los de Cuba surten d' aquesta Administració lo 7, 17 y 27 de cada mes, correo ordinari.

Altra.—Deu tenirse present que tots los vapors que conduheixen tropas de refors á Cuba, portant també correo.

SORTIDAS

Per Barcelona á las 5⁰⁰ m.
Per id. á las 2⁰⁰ t.
Per Tarragona, Valencia y Murcia per S. Vicens 5 m.
Per id. id. id. (per idem) á las 2⁰⁰ t.
Per Tarragona, directe á las 7⁰⁰ n.
Per Lleyda, Huesca, Manresa, Sabadell, Tarragona y sas líneas á las 8⁰⁰ m.
Per Madrid, Saragossa, Ternel, provincias vascongadas, Castilla, Galicia, Andalucía y Extremadura á las 1⁰⁰ t.
Los pobles servits per peatens á las 9⁰⁰ m.

NOTA: A la correspondencia dirigida á Teruel, Andalucía y Extremadura, que s' deposita en los buxons després de la sortida del correo de Madrid, se li donará sortida á las 7 de la nit per Tarragona.

Biblioteca Regionalista Llibreria Regional, carrer de Jesús, 31

SECCIÓ CATALANA

- «Lo Catalanisme», per Valentí Almirall, 10 rals.
- «Quadros», per Emili Vilanova, 2 "
- «La Dida», per Joseph Feliu y Codina, 2 "
- «Cartas Andorranas», per Joseph Aladern, 2 "
- «Costums típicas», per id., 2 "
- «Alcover», monografía, per id., 4 "
- «Poesias», per Manel Marinello, 2 "
- «Oda á Barcelona», per Jascinto Verdagué, 4 "
- «Lo Plé de las tres-brancas», per id., 2 "
- «L' Aglonya», per Ramon Masferrer, 4 "
- «Croniques Pirenenchs», per J. Massó Torrents, 12 "
- «La Fada», per id., 4 "
- «Catalunya trilingüe», per J. Casas Carbó, 2 "
- «Anant pel mon», per Santiago Russinyol, 16 "
- «Les Croniques catalanes», per Gabriel Turell, 12 "
- «Obres catalanes», per Joseph Ixart, 20 "
- «Poesias», de Joan Maragall, 8 "
- «Alades», per Emili Guanyabens, 8 "
- «Fructidor», drama, per Ignaci Iglesias, 8 "
- «Montalbas», per Bosch de la Triaxeria, 12 "
- «Quan jo era noy», per A. de Riquer, 20 "

- «Música vella», per E. Doria y Bonaplata, 12 "
- «Figura y paisatge», per Narcís Oller, 12 "
- «Tascant per les Serres», per J. Pons y Mas-saven, 12 "
- «Espectres», per Enrich Ibsen, 8 "
- «Obras dramáticas de la biblioteca del «Teatro Regional», á meytat de preu.
- «Cansons Catalanas», harmonisades per Enrich More-ra, han sortit: 2 rals.
- «Sant Ramon», 2 "
- «Plany», 2 "
- «El Maçoudia», per Brunet y Bellet, 4 "

SECCIÓ CASTELLANA

- «España tal cual es», per Valentí Almirall, 4 rals.
- «Patria y Región», per Salvador Golpe, 12 "
- «Un ensayo de Regionalismo», per Joan Mañé y Flaquer, 2 "

SECCIÓ GALLEGA

- «Odas de Anacreonte», per Florenci Vaamonde, 5 rals.
- Además están á la venda diferentes obras de celebrats iterats catalans, castellans y extranjeros.

ASCENSORES-SIVILLA Hidráulicos y Eléctricos

MONTA CARGAS Y MONTA-PLATOS

Las verdaderas AGUAS MINERALES de

VICHY

del Estacio frances, son los manantiales:

- VICHY-HÔPITAL Enfermedades del Estómago
- VICHY-GRANDE GRILLE Enfermedades del Hígado
- VICHY-CÉLESTINS Enfermedades de las Vias urinarias, Diabetes, Gota, etc.

Véndense en las principales Farmacias, Droguerías y Depósitos de Aguas Minerales.

Para evitar toda clase de substitutiones los consumidores deben siempre pedir y exigir: Vichy-Hôpital, Vichy-Célestins, Vichy-Grande Grille

MUNAR Y GUITART

S. en C.
INGENIEROS Y ARQUITECTOS
LIBERTAD, 1, MADRID

La casa construye y tiene funcionando aparatos elevadores de todos los sistemas conocidos, como son los de equilibrio superior, equilibrio inferior, hidrostático, funiculares, de compensador, eléctrico, hidroeléctrico, mecánicos, á brazo, etc., que se describen en el CATALOGO GENERAL DE LA CASA.

Se facilitan Catálogos y Presupuestos

1897